

Den röda smörjan i fabriken

Berättelse

Det är år 1817. Jöns Jacob Berzelius är på en fabrik vid Gripsholm. Fabriken gör syra.

I fabriken finns ett problem. En röd smörja samlas på botten. Arbetarna är rädda för den. De tror att den är giftig. Därför vill de inte använda en viss sten i fabriken.

Berzelius vill veta vad den röda smörjan är. Han tar lite av den. Sedan bränner han den.

Nu händer något konstigt. Det luktar starkt. Det luktar som pepparrot! Berzelius blir nyfiken. Det här är inte gift, tänker han.

Berzelius åker hem till Stockholm. Där gör han fler prov. Han arbetar noga. Till slut förstår han: det är ett helt nytt grundämne!

Han ger det ett namn. Han kallar det selen, efter månen. I dag står det "Se" i kemiboken.

Ordlista

ORD	FÖRKLARING
en fabrik	ett stort hus där man tillverkar saker
syra	Stark syra kan bränna huden.
en smörja	en blöt och kladdig massa
giftig	farlig att äta eller andas in
en sten	hård bit från marken (här: en malm)
att bränna	att låta något brinna i eld
att lukta	att kännas i näsan
pepparrot	en grönsak med stark, skarp lukt
ett grundämne	ett ämne som inte går att dela i mindre delar
månen	den lyser på himlen på natten

Läsförståelsefrågor

1. Var är Berzelius i berättelsen?
 1. i en skola
 2. i en fabrik
 3. på ett sjukhus
2. Vad samlas på botten i fabriken?
 1. en röd smörja
 2. rent vatten
 3. vit snö
3. Vad gör Berzelius med den röda smörjan?
 1. äter den
 2. bränner den
 3. kastar den
4. Vad luktar smörjan när den brinner?
 1. blommor
 2. pepparrot
 3. fisk
5. Vad heter det nya grundämnet? Vad är det uppkallat efter? Skriv kort.

Diskussionsfrågor

- Vad gör du när du ser något du inte förstår?
- Vilka starka lukter känner du till? Vad luktar gott och vad luktar illa?
- **Skriv (3 meningar):** Skriv om en gång då du var nyfiken på något.